

EURÓPA V RÍME

Bazilika Santa Prassede SLOVENSKO

DICASTERIUM PRO EVANGELIZATIONE

SECTIO DE QUAESTIONIBUS FUNDAMENTALIBUS
EVANGELIZATIONIS IN MUNDO

MINISTERO
DEL TURISMO
REPUBBLICA ITALIANA

Európa v Ríme

Pútnické chodníky

Bazilika Santa Prassede

©Dikastérium pre Evanjelizáciu
Oddelenie pre zásadné otázky Evanjelizácie vo svete
00120 Vatikán

Text: Mons. Vincenzo Francia (ed.)
Všetky práva vyhradené

Štyri tematické trasy pre pútnika

Štyri tematické trasy pre pútnika Jubileum je mimoriadnou udalosťou Božieho ľudu, počas ktorej sa môže každý pútnik ponoriť do nekonečného Božieho milosrdenstva.

Jubilejný rok dáva príležitosť vrátiť sa k podstate spolupatričnosti – bratstvu, k obnoveniu našich vzájomných vzťahov i nášho vzťahu k Otcovi.

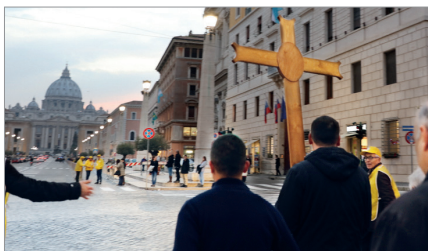
Jubilejný rok pobáda k obráteniu, je príležitosťou k prehodnoteniu nášho života a ponúka možnosť prosieť Pána, aby nás viedol k svätosti.

Je to rok solidarity, nádeje, spravodlivosti, záväzku slúžiť Bohu v radosť a v pokoji so všetkými.

Avšak najvlastnejšou podstatou jubilejného roka je stretnutie sa s Kristom.

Z tohto dôvodu nás Jubileum žiada vydať sa na cestu a prekonávať prekážky.

Keď kráčame, nemení sa okolo nás len krajina, ale meníme sa i my sami. A preto je dôležité pripraviť sa, naplánovať si

cestu i poznať cieľ. V tomto duchu sa rozhodnutie vydať sa na cestu, ktoré robíme pred začiatkom nášho putovania, stáva hlavnou črtou Jubilejného roka.

Aby sme mohli prostredníctvom putova-

nia a modlitby prežiť Jubileum 2025 plnohodnotne, sú pre pútnikov v meste Rím pripravené štyri tematické okruhy.

Európa v Ríme

Pútnická trasa Iter Europaeum vedie po chrámoch štátov Európskej únie. Ponúka 28 kostolov a bazilik, historicky, kultúrne a umelecky spojených s európskymi krajinami či vzhľadom na tradíciu prijímania pútnikov pochádzajúcich z niektorého zo štátov EÚ.

Pútnická trasa Sette Chiese (Sedem chrámov)

Túto pútnickú trasu v XVI. storočí opäť vyzdvihol sv. Filip Neri. Púť po siedmich kostoloch Ríma predstavuje jednu z najstarších pútnických tradícií Večného mesta. Ide o trasu dlhú približne 25 km, ktorá vedie cez malebné a historicky cenné miesta Ríma.

Pútnická trasa Jubilejné chrámy

Táto trasa privádza pútnikov do chrámov, ktoré sú označené ako pútnické. V týchto kostoloch budú prednášané katechézy v rozličných jazykoch o zmysle Svätého roka. Bude v nich možnosť sviatosti zmierenia a poslúžia i ako miesto prehĺbenia daru viery a modlitby.

Pútnická trasa Učiteľky Cirkvi a patrónky Európy

Táto pútnická trasa vedie do chrámov, ktoré sú spojené so sv. Katarínou Sienskou, sv. Teréziou Benediktou z Kríža, sv. Brigittou Švédskou, sv. Teréziou od Dieťaťa Ježiša (z Lisieux) a sv. Hildegardou z Bingenu.

Bazilika Santa Prassede

Na vršku Eskvilín, v blízkosti Baziliky Santa Maria Maggiore a Baziliky sv. Pudenciány, sa nachádza jedna z najstarších rímskych bazilik – Bazilika sv. Praxedy. Podľa tradície stál na tomto mieste dom rímskeho senátora Pudensa, ktorý sa obrátil na kresťanstvo potom, ako počúval kázanie sv. apoštola Pavla, ktorý, hoci

ho *Druhého listu Timotejovi*: „Pozdravuje Ťa Eubulus, Pudens, Linus, Klaudia a všetci bratia.“ (Tim 4, 21)

Iné pramene zas tvrdia, že Pudens sa obrátil na kázanie sv. Petra, ktorého ubytoval priamo vo svojom dome, kde bývali aj senátorove dve dcéry: Pudenciána a Praxeda. Aj ich priťahovala Kristova láska a rozhodli sa pomáhať a ochraňovať kresťanov počas viacerých prenasledovaní. Napokon sa však i ony samy stali obeťami nespravodlivého prenasledovania, ktoré viedlo rímske impérium voči kresťanom. Senátor Pudens zahynul počas panovania cisára Nera (64-66) a jeho dcéry za vlády cisára Antonina Pia (okolo roku 160). Praxeda aj Pudenciána prejavovali počas týchto prenasledovaní veľkú úctu voči kresťanským mučeníkom a s veľkou zbožnosťou zbierali ich telá, umývali ich pri studni rodného domu a ich krv sa dostávala do spomínanej studne.

Svedkyňou týchto udalostí je bazilika, ktorá vyrástla priamo na mieste ich domu. Vstup do baziliky (obrázok č.1) je skrytý v jednej z malých uličiek medzi eskvilínskymi domami, samotnú fasádu, inak veľmi jednoduchú (po reštaurovaní v roku 1938), nie je vidieť z ulice, pretože sa nachádza za vchodom v malom dvore. Na fasáde možno vidieť tri okná a vstupné dvere s trojuholníkovým tympanónom pochádzajúcim z roku 1575.

Hoci je vonkajšok chrámu veľmi jednodu-

č.1

bol vážnom, počas svojho pobytu v Ríme požíval pomerne veľkú mieru slobody. Sv. Pavol Pudensa spomenul v závere svoj-

chý a pre necvičené oko temer nepostrehnuteľný, vo vnútri (**obraz č.2**) nás interiér ohromí svojou duchovnou, historickou a umeleckou krásou. Táto súhra je výsledkom množstva úprav a zásahov, ktoré v tomto chráme prebiehali počas jednotlivých storočí a boli ovplyvnené rozhodnutiami viacerých pápežov a kardinálov, pre ktorých bola bazilika ich titulárnym chrámom. Medzi nimi vyniká sv. Karol Boromejský.

Liturgický priestor sa delí na tri lode, ktoré sú oddelené stĺpmi a pilastrami. Vpredu nachádzame laterálne kaplnky, transept – priečnu loď a apsidu presbytéria. Po vstupe do chrámu hlavným vchodom nás zaujme vnútorná výzdoba priečelia hlavnej lode (**obraz č. 3**), na ktorej sú barokové prvky. Autor Stefano Pieri ozdobil túto časť hlavnej lode výjavom znázorňujúcim Zvestovanie. Na podlahe vidno kruh z ryolitu, ktorý znázorňuje miesto, kde stála pôvodná studňa, do ktorej Pudenciána a Praxeda vylievali krv starokresťanských mučeníkov, keď umývali ich telá. Fresky hlavnej lode pochádzajú z polovice 16. storočia a sú dielami významných predstaviteľov talianskeho manierizmu počnúc Giovannim Balduccim, Agostinom Ciampellim, Baldassarrom Crocem, Girolamom Masseim, Parisom Nogarim a ďalšími. Na pilastroch hlavnej lode sú zobrazení apoštoli (G. Balducci) a na stenách nad stĺpmi výjavy znázorňujúce mučenie Pána Ježiša. Táto výzdoba poukazuje na významnú pamiatku – relikviu, ktorá sa nachádza v jednej z bočných kaplniek – stĺp, o ktorý bol pripútaný Pán Ježiš počas bičovania. Po pravej strane sa v hlavnej lodi

č.2

č.3

nachádza náhrobný epitaf Giovanniho Carboneho z roku 1388. Nasleduje bočná kaplnka pôvodne zasvätená sv. Bernardovi degli Uberti, dnes je to kaplnka Panny Márie Ružencovej a nachádza sa v nej obraz od Domenico Pestriniho znázorňujúci umučenie blahoslaveného Tesaura Beccariu, obraz

a Sv. *Joachima a Anny*. V malom priestore vedľa kaplnky sa nachádza v relikviári od Duilia Cambellottiho *stĺp bičovania* (obraz č.4). O tento stĺp – významnú relikviu, ktorú do Ríma priviezli v stredoveku, podľa tradície rímski vojaci priviazali Pána Ježiša pri bičovaní.

č.4

Angela Soccorsioho s podobizňou sv. Petra Ignea a oltárny obraz so sv. Bernardom degli Uberti.

Ďalšou kaplnkou v poradí je Kaplnka Cesi (pôvodne Kaplnka Panny Márie Bolestnej) dnes zasvätená pápežovi sv. Piovi X., ktorý je na obraze od umelca Bartoliho. Na freskách zdobiacich kaplnku nachádzame maľby od Guglielma Cortesiho: *Sláva Nebeského Otca*, ako aj postavy pápeža Paschala I., sv. Filipa Neriho, sv. Františky Rímskej a sv. Firminy od Cira Ferriho. Guglielmo Cortesi je autorom aj dvoch obrazov: *Kľaňania sa troch kráľov*

Nasledovný priestor *Kaplnka sv. Zenona* (obraz č.5) predstavuje významný historický a umelecký skvost. Túto malú kaplnku postavil pápež Paschal I. (817-824) ako pohrebnú kaplnku pre matku Teodoru. Steny pokryté mozaikami sú významným svedkom byzantského umenia v Ríme. Nad architrávom vstupu do kaplnky nachádzame pohrebnú urnu a bohatú mozaikovou výzdobu tvorenú obrazmi tvári svätíc, Panny Márie, svätého Valentína a svätého Zenóna, nad

týmito sa v druhom poloblúku nachádza tvár Krista a apoštolov, v štyroch rohoch mozaiky sú znázornení Mojžiš, Eliáš, pápeži Paschal I. a Eugen II. (hoci tieto dve podobizne pochádzajú až z osemnásteho storočia). Vnútro kaplnky má štvorcový pôdorys a je rovnako ozdobené mozaikami, v rohoch kaplnky sú štyri stĺpy s pozlátanými hlavicami, ktoré opticky nesú štyroch anjelov, ich aureoly sa teser dotýkajú obrazu Krista Pantokratora v najvyššom bode klenby. Nad vstupom, z vnútornej strany, je zobrazený trón ozdobený drahokamami a na ňom tróni

kríž, po stranách sa nachádzajú postavy sv. Petra a Pavla. Na ľavej stene vidno postavy sv. Praxedy, sv. Pudenciány a sv. Agnešky s mučeníckou korunou, v spodnej časti zasa Praxedu a Pudenciánu spolu s Pannou Máriou a Teodorou, ktorá má štvorcovú aureolu, ktorou sa označovala ešte žijúca osoba. Nad nimi sa nachádza Baránok zobrazený na hore, z ktorej pramenia štyri rieky. Ony sú symbolom spásy, ktorá pramení z Kalvárie, z obety Krista, a tá spôsobuje vyslobodenie Adama a Evy z predpekliá; oslávený zmŕtvychvstálý Kristus je znázornený vpravo hore. Oproti vchodu, v malej apside, medzi dvoma svätými sestrami sú zobrazení Panna Mária a Ježiško, ktorý má v ruke zvitok so slovami *Ego sum lux* – *Ja som svetlo*. Nad týmito výjavmi sa nachádza tzv.

déesis znázorňujúce Pannu Máriu a sv. Jána Krstiteľa, ktoré predstavuje adoráciu Krista. Na ďalšej stene je predstavená scéna Premenenia Pána a na pravej stene zasa žehnajúci Kristus medzi postavami sv. Valentína a Zenóna, nad nimi s. Ján Evanjelista, sv. Ondrej, sv. Jakub.

Oproti vstupu do Kaplnky sv. Zenóna sa na pilastri nachádza náhrobný pamätník Giovannioho Battistu Santoniho, ktorá je považovaná za prvé dielo Gian Lorenza Berniniho. Za Kaplnkou sv. Zenóna sa nachádza Kaplnka kardinála Alaina de Coëtivy, ktorého hrobka zhotovená An-

dreom Bregnom v roku 1474 sa nachádza na ľavej strane. Oproti je obraz od Francesca Gaia z roku 1863, ktorý znázorňuje bičovanie Ježiša priviazaného k stĺpu z vedľajšej kaplnky.

Pravú časť transeptu tvorí Kaplnka Ukrižovaného, v ktorej sa nachádzajú niekto-

č.5

ré pamiatky objavené počas reštaurovania. V roku 1286 bol na tomto mieste zavraždený kardinál Pantaleone Anchier, tu sa nachádza aj jeho hrobka umiestnená oproti veľkému krížu zo 14. storočia, z ktorého, podľa tradície, hovoril sám Pán Ježiš k svätej Brigite. Keď sa otočíme smerom k hlavnému oltáru, všimneme si veľkú pamätnú dosku, ktorá informuje, že pápež Paschal I. zhromaždil veľké množstvo relikvií svätcov, zachytených v zozname a takto pokračoval v tom, čo na tomto mieste konali sv. Pudenciána a Praxeda. Tieto relikvie sú uchovávané

v krypte (**obraz č. 6**), do ktorej sa vstupuje po schodoch pod hlavným oltárom. V krypte sa nachádzajú dva sarkofágy, ktoré obsahujú ostatky dvoch svätých sestier. Nad oltárom sa nachádza cibórium – baldachýn z osemnásteho storočia. Na stenách hlavnej apsidy je umiestnený obraz od Domenica Maria Muratoriho z roku 1735 znázorňujúci sv. Praxedu a Pudenciánu ako zbierajú krv mučeníkov.

Celému liturgickému priestoru dominuje

č.6

mozaika umiestnená v apside presbytéria (**obraz č.7**), ktorá predstavuje výnimočný jav pre svoju kompozičnú živosť a teologickú symboliku. Mozaika pochádza z obdobia pápeža Paschala I., ktorého meno nachádzame na jednom z oblúkov: Pascal. Víťazný oblúk znázorňuje múry nebeského mesta Jeruzalema, o ktorom hovorí Kniha Zjavenia (Zjv. 21). V ňom sídli Kristus, okolo neho sú dvaja anjeli, a o čosi nižšie stoja sv.

Ján Krstiteľ, Panna Mária, sv. Praxedá, dvanásť apoštolov, Mojžiš a Eliáš. Do nebeského mesta sa vstupuje dvoma bránami, ktoré strážia anjeli a cez ktoré vstupujú vyvolení Boží: medzi nimi je možné rozpoznať sv. Petra a Pavla, ďalej postavy biskupov, mučeníkov, vojakov a žien. Aj na spodnom mozaikovom páse vidno ďalších vyvolených s palmovými ratoľstami v rukách, ktoré sú symbolom mučeníctva; i oni kráčajú smerom k večnej sláve. V druhom oblúku apsidy je medzi siedmimi svietnikmi znázornený Baránok na tróne obklopenom štyrmi anjelmi a štyrmi evanjelistami. O úroveň nižšie nachádzame dvadsaťštyri starcov oblečených v bielom, ktorí ponúkajú svoje koruny. Aj tieto motívy sú inšpirované Knihou Zjavenia (Zjv 1). V konche apsidy vystupuje do popredia Kristus prichádzajúci v sláve na nebeských oblakoch, ktorý je korunovaný rukou Nebeského Otca. Po jeho ľavici stoja sv. Peter, sv. Pudenciána a jeden diakon a na druhej strane sv. Pavol, sv. Praxedá a pápež Paschal I., ktorý v ruke drží model baziliky. Tá symbolizuje celú Cirkev, ktorá mu bola zverená. Dva palmové stromy po bokoch mozaiky odkazujú na raj a fénix sediaci na jednom z nich zasa na vzkriesenie. V spodnej časti mozaiky je znázornený Baránok Boží a dvanásť baránkovia, ktorí symbolizujú dvanásť apoštolov, okrem nich sú tu aj mestá Jeruzalem a Betlehem. Spodnú časť mozaiky tvorí nápis, ktorý pripomína úctu pápeža k pochovaným mučeníkom: QUI CORPORA CONDENS PLURIMA SANCTORUM SUBTER HAEC MOENIA PONIT – *tu, medzi múry pochoval mnohé telá*

svätých – dúfajúc, že spolu s nimi dosiahne nebeskú bránu – UT HIS LIMEN MEREATUR ADIRE POLORUM.

Na ľavej strane transeptu nachádzame vstup do sakristie a na vežu. Vedľa je Kaplnka sv. Jána Gualberta – zakladateľa benediktínov z Vallombrosy, ktorí dnes spravujú baziliku. V kaplnke sa nachádzajú výjavy zo života sv. Jána Gualberta od Giulia Bargelliniho z roku 1933. Život sv. Jána bol poznačený vraždou jeho brata. Ján túžil po pomste, ale prekonal svoju nenávisť a jeho rozhodnutie potvrdil Ježiš z križa súhlasným pokývnutím hlavou. Vľavo je obraz znázorňujúci túto udalosť: Sv. Ján odpúšťa vrahovi svojho brata po tom, ako v sebe prekonal nenávisť. Vpravo: Svätec bojuje proti herézam, na oltári: sv. Ján so svojim duchovným závetom, v konche Panna Mária Nanebovzatá so svätými vallombroziánmi, v kúpole je freska znázorňujúca diela čnosti lásky.

Nasleduje Kaplnka Olgianti, v ktorej sú umiestnené hrobky tejto významnej bankárskej rodiny (Olgianti) pochádzajúcej z mesta Como: pri pohľade do vnútra vidíme oltárny obraz od Federica Zuccariho s názvom *Stretnutie Veroniky s Kristom*, ktorý zhotovil, ako aj bočné obrazy *Zmŕtvychvstanie Krista* a *Nanebovzatie Panny Márie*, zatiaľčo fresky sú dielom Giuseppeho Cesariho, zvaného Rytier z Arpina. Ten zobrazil na stenách a klenbe kaplnky pro-

rokov a svätých a Nanebovstúpenie Pána. Nasledujúca kaplnka je zasvätená sv. Karolovi Boromejskému: výjavy z jeho života namaloval Étienne Parocel (Oslobodenie Milána spod morovej rany – na oltári) a od Ludovica Sterna (sv. Karol počas meditácie a sv. Karol počas extázy). Ďalej možno vidieť pamätník sv. apoštola Petra s maľbou *Návšteva sv. Petra u senátora Pudenciána* a zobrazenia sv. Pudenciány a sv. Jána Krstiteľa od Giuseppeho Severoniho.

č.7

Pri hlavnom vchode do baziliky je umiestnená socha senátora Pudenciána a jeho manželky Sabíny, rodičov sv. Praxedy a sv. Pudenciány. Pudenciáne je zasvätená iná bazilika niekoľko stoviek metrov od Baziliky sv. Praxedy. Obidve sväte sestry boli spojené vierou, úctou k mučeníkom a spomienka na ne pretrvala v pamäti Božieho ľudu, aby nám i v dnešnej dobe ukázali nasledovaniahodnú cestu i v okamihoch skúšok a prenasledovania.